

Leesavonden

Zelfbeproeving

Vragen en bijlagen

Inleiding

Dit seizoen willen wij weer enkele leesavonden organiseren. Het is de bedoeling om, voor het Heilig Avondmaal in onze gemeente op D.V. 28 november bediend wordt, een avond met elkaar te spreken over 'zelfbeproeving' en een avond over 'voorbereiding'. Na de bediening hopen we dan nog een avond te houden over 'nabetrachting'.

We doen dit weer aan de hand van het boek van Petrus Immens: 'De Godvruchtige Avondmaalganger', Hoofdstuk 4 dat gaat over de zelfbeproeving. Wij lezen ook nog enkele hoofdstukken over dit onderwerp uit boeken van andere schrijvers:

- Bijlage 1: L. Myseras: Der vromen ondervinding.
- Bijlage 2: Ds. A. Elshout, Doet dat tot Mijn gedachtenis.
- Bijlage 3: Ds. G.H. Kersten: Meer dan overwinnaars.
- Bijlage 4: Ds. G. Wisse: De droefheid naar God.

Het is geen bezwaar dat u deze boeken niet in huis heeft want onderaan vindt u de betreffende hoofdstukken.

Als leidraad nemen we de drie toetsstenen ter zelfbeproeving zoals genoemd in ons Avondmaalsformulier.

De eerste toetssteen: ZELFMISHAGEN

Vraag 1: Lees Immens pg. 156.

- a. Wat noemt Immens hier 'een kwade bevatting omtrent de aard van de overtuigen van zonden'?
- b. Waartoe dienen de overtuigingen?

Vraag 2: Lees Myseras, vraag en antwoord 4, 5, en 6. en Lees ook Elshout B

- c. Wanneer is onze boetedoening voldoende in de weegschaal van Gods gerechtigheid?
- d. Wanneer is onze boetedoening voldoende in de weegschaal van Gods barmhartigheid?
- e. Welk bruieloftskleed hebben we daarvoor nodig?
- f. Een walg aan jezelf hebben, kun je daar zelf voor zorgen?

Het gaat niet om *zwaarheid*, maar om *waarheid*, getoetst aan Gods Woord.

De tweede toetssteen: GELOOF

Vraag 3: Lees Immens pg. 156, b, onderaan de bladzijde.

- a. Welke zijn de geloofsdaden waardoor men met Christus verenigd wordt?
- b. Kunnen wij dat altijd zelf voor geloof houden?

Vraag 4: Lees Kersten, lees Myseras 1, 2 en 3.

- a. is het Heilig Avondmaal alleen voor bevestigde Christenen die de belofte *gewisselijk geloven*?
- b. Myseras schrijft over trappen in de genade. Wat noemt hij een van de laagste trappen?
- c. Wat noemt hij een van de hoogste trappen? deze trap wordt door weinigen onder de vromen gekend, denkt Myseras. Onderzoek uzelf of u de kleinere trappen des geloofs kent. Vergelijk dit met Immens, pg. 157, 2.

Vraag 5: Lees Elshout C.

Verwacht u het heil op grond van het mishagen aan uzelf of op grond van Gods gewisse beloften aan armen en nooddruftigen?

Lees Elshout A.

Het gaat hier over het onderscheid tussen het WEZEN en het WELWEZEN des geloofs. Dominee Kersten noemt dit, zoals u kunt lezen, de HEBBELIJKHEID en de OEFENING van het geloof. Dominee Immens heeft een nog andere benaming: pg. 157 c: de MIDDELLIJKE en de ONMIDDELLIJKE verzekering. Zij bedoelen allen hetzelfde:

Het Avondmaal is niet alleen voor diegenen die het welwezen des geloofs kennen, die dus een verzekerd geloof hebben, die dus de hoogste trap in het geloven bereikten, nee.....ook degenen die deze volle verzekerdheid tot hun droefheid niet bezitten, mogen, ja moeten des Heeren Avondmaal gebruiken. De liefderijke nodiging draagt het karakter van een liefdebevel, júíst tot versterking van hun zwakke geloof.

Vraag 6: Wat zou de voornaamste oorzaak zijn dat sommigen van Gods kinderen geen gebruik maken van het Heilig Avondmaal en dat anderen het liefdebevel van de Heere onregelmatig gehoorzamen?

Vraag 7: Wie eten en drinken zich een oordeel? En wie niet?

Vraag 8: Kunnen ook Gods kinderen zich een oordeel eten en drinken?

De derde toetssteen: voornemen om heilig te leven.

Vraag 9: Lees Immens pg. 160 laatste regel en pg. 161.

Heilig, naar Gods geboden, leven. Wat is uw verplichting groot om aan de liefde, die God u bewezen heeft, te beantwoorden.

Is dat een wettisch leven met veel zware verplichtingen?

Vraag 10: Lees het laatste deel van Myseras: van het teer voorgenomen nabij leven met de Heere van de vromen

Teder, met en voor de Heere leven.

Noem enkele kenmerken van zo'n leven.

Heb je daar persoonlijk weet van in je eigen leven?

Lees vooral ook over het gevolg, van Gods zijde, voor zulken die zich zo aan God gewennen.

Vraag 11: Hoe kan het gebruik maken van het H.A. dienen tot wasdom in de genade?

Vraag 12: Lees Immens pg. 161, 4.

Onderwerpt u in vrijwillige gehoorzaamheid aan het beleid van uw Vader, in al de wegen, die Hij met u houdt.

a. Is dat gemakkelijk om deze raad op te volgen?

b. Waarom worden wij dikwijls zo 'geschud'?

Ten laatste kunt u nog lezen een citaat van ds. G.Wisse over het verlangen om voor de Heere te leven: 'Naar de wil van God'.

Bijlage 1: Uit: L.Myseras: der vromen ondervinding.

Van de zelfbeproeving voor het Heilig Avondmaal.

Vr. Toon eens aan, vanwege de beproeving van Gods geboden, 1 Kor. 11:28, 2 Kor. 13:3,5, welke misvattingen en andere zaken over dat stuk de oorzaken zijn van de beroering van vele vromen omtrent het Avondmaal?

Antw. Velen hebben verkeerde opvattingen omtrent de beproevingen, zelfs in het formulier van het Avondmaal, dat uit drie stukken bestaat:

1. dat ik mijzelf vanwege mijn zonden mishage, daarom aan mijzelf ontdekt ben, volgens Jer. 31:19.
2. dat ik geloof en vertrouw dat mij al mijn zonden om Christus' wil vergeven zijn.
3. of ik lust heb om oprecht en godzalig voor God en in liefde met mijn naasten te leven.

Daarop zeggen vele vromen: dat ik een gezicht van mijn zonden en verloren staat heb, dat kan ik niet ontkennen, en dat ik lust heb om voor God te leven, en in liefde met mijn naasten te leven, dat kan ik ook niet ontkennen, maar te geloven en te vertrouwen dat al mijn zonden om Christus' wil vergeven zijn, dat is mij zo onmogelijk te geloven, als met mijn hand de hemel aan te raken. Daarom, zeggen zulken, kan en mag ik niet ten Avondmaal gaan, en dat bezwaart mij.

Vr. Wat zoudt gij zulken daarop antwoorden?

Antw. Omdat her eerste stuk, mijzelf vanwege mijn zonden mishagen, één van de laagste trappen in de genade is en het laatste stuk der beproeving, of ik een oprechte lust heb om heilig en godzalig voor God te leven, en in liefde met mijn naaste, is ook één van de laagste trappen der genade, en daarom zijn die twee zaken in alle ware vromen, al zijn ze nog zo klein in de genade.

Maar te geloven en te vertrouwen dat mij mijn zonden om Christus' wil vergeven zijn, is een van de grootste trappen in de genade; daarom wordt die trap maar door weinigen onder de vromen bezeten. Zo moeten dan al die zwakke, kleine, twijfelende, donkere vromen, die dat vertrouwend geloof niet hebben, daarvoor stilstaan en zichzelf veroordelen, denkend: ik kan niet vertrouwen. Omdat zulken niet zien dat dit de grootste trap in het geloof is, en dat men het geloof kan bezitten en hebben, al is het niet in zulke grote mate of trap, volgens Mat.5:3,6.

Vr. Wat zoudt gij zulke zielen raden over dat stuk der beproeving vanwege het geloof?

Antw. Ik zou hun raden zichzelf eens af te vragen: heb ik de grootste trap des geloofs niet om op te kunnen vertrouwen, laat ik mij eens onderzoeken of ik de kleinere trappen des geloofs heb, zoals er is:

- 1 die begerende, dorstende daad des geloofs, om genade en om des Heeren Jezus gerechtigheid voor mij te hebben, volgens mat. 5:6 en Jes.55:1, ps.63 :2.
- 2 die toevluchtnemende daad en trap des geloofs, in dat opzien als een tollenaar. In dat aankleven als de Kananese vrouw, en dat wenden naar de Heere Jezus, om door Hem behouden te worden, Jes.45:22.
3. dat geloof van hoogachten en hoog schatten, en daarom dat zoeken, dat zuchten en bidden, en wensen om genade, om de Heere Jezus, omdat zulkeen veel dierbaarheid in Hem ziet,

volgens 1Petr.2:7, *u dan, die gelooft, is Hij dierbaar*; en dergelijke lage trappen des geloofs meer.

Vr. Och, mocht dat stuk aan velen nut doen, die door hun misvatting het groot geloof van vertrouwen niet hebben en hun klein, zwak aanklevend geloof over het hoofd zien, om van hun beroering ontdaan te worden; dat geve de Heere aan velen die het zo nodig hebben om tot licht te komen. Maar toon nu verder de misvatting over de beproeving eens aan.

Antw. Velen vrezen dat zij niet zwaar genoeg overtuigd zijn geweest en zijn daarover verontrust dat het maar algemene overtuigingen zijn, omdat ze niet zwaar genoeg geweest zijn, naar hun oordeel en naar hun beproeving daaromtrent, evenals Felix, Hand.24:25.

Vr. Wat zoudt gij zulken daarop antwoorden?

Antw. Dat de ware overtuigingen niet beproefd moeten worden aan de zwaarheid, maar aan de waarheid naar het Woord Gods, dat de enige proefsteen van alles is.

Vr. Waaraan moet elk zich naar het Woord beproeven, of zij zwaar genoeg overtuigd is?

Antw. Aan drie trappen.

1. dat ik door het licht des Geestes zie en ondervind dat ik een verloren, doemwaardig en onwaardig schepsel ben, als een tollenaar.
2. dat ik ondervind dat ik niets heb om te bestaan, van alle eigengerechtigheid ontbloot ben en met de ganse Kerk na kan zeggen: *wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn*, om daarmee voor God te bestaan, *als een wegwerpelijk kleet*. Jes. 64:6.
3. dat ik niet anders kan, niet anders wil, dan alleen door de Heere Jezus behouden worden, Jes. 45:22.

Als iemand die trappen in waarheid in zich vindt, moet en mag elk geloven dat hij zwaar genoeg overtuigd is; zo ondervinden alle ware overtuigde vromen dat in zich.

Vr. Ik beken, werd dat stuk meer onderzocht, naar de waarheid der zaak, als naar de zwaarheid, vele duistere bestreden en zouden in dat stuk tot licht komen. Maar als een ander nu zegt: men moet genade hebben, zal men met vrucht ten Avondmaal gaan, en ik zie dat ik geen genade heb, daarom mag ik dus aan het Avondmaal niet gaan; wat zoudt gij zulken antwoorden?

Antw.

1. genade **hebben**, of **zien** dat men genade heeft, zijn twee onderscheiden zaken; men kan als een kind des lichts wezen en in de duisternis zitten en geen licht zien, Jes.50:10.
2. als alleen die maar mochten ten Avondmaal gaan, die **zien** dat zij genade hebben, dan moesten alleen de verzekerden maar gaan; want dat is de verzekering, zijn genade te zien, en dat missen de meeste vromen, volgens Jes. 54:11.
3. de Heere Jezus nodigt niet alleen verzekerden, maar Hij nodigt belasten, Mat. 11:28, dorstigen, Jes.55:2, die het om de genade en om de gerechtigheid van Christus te doen is, Mat. 5:6. en daarom moet de beproeving om ten Avondmaal te gaan, niet alleen gaan over of ik **zie** dat ik genade heb, maar of ik genade **zoek** en hartelijk **begeer**, daarnaar **dorst**, en dat het mij in waarheid om de genade te doen is. Daartoe mag en moet elk zich beproeven om te Avondmaal te gaan, volgens Ps. 63:2.
4. als iemand bij het licht des Geestes begint te zien dat hij de genade mist, dat hij de genade zoekt en begeert, en daarom gaat bidden, is dat het begin der genade, omdat de

natuurlijke mens blind is en niet ziet dat hij de genade mist, Openb. 3:17. zo is dat het eerste licht in de ziel: te zien dat men de genade mist.

Vr. Wat is er al verkeerdheid over de beproeving voor het Avondmaal.

Maar als iemand zegt: wat zou ik ten Avondmaal gaan? Ik wens en zucht om heilig te worden en ik blijf maar even zondig; ja, mij dunkt dat ik alle dagen zondiger word, omdat ik mijn zonden meer en meer zie; wat zoudt gij zulkeen antwoorden?

Antw.

1. Iemand kan alle dagen zijn zonden meer zien en daardoor niet zondiger worden, zoals hij meent, maar zeer geleidelijk zijn zonden meer zien. God belooft een nieuw hart te geven, Ez. 36:26 en 41 waar staat: *dan zult gij een walg van uzelfven hebben*; als een bewijs van het vernieuwde hart, waar de verlichting des verstands, om zijn zonden meer en meer te zien, een bewijs van is. Hoe langer iemand in de genadestaat leeft, hoe meer hij zijn gebrek zelfs in zijn beste daden ziet. Dat is zulke duistere zielen niet wijs te maken, voordat de Heere hen door het licht van Zijn Geest daarvan overreedt.
2. De lieve Heere Jezus roept en nodigt aan het Avondmaal geen rijken, die vol inbeelding en eigengerechtigheid in de natuurstaat zijn, die zullen ledig weggezonden worden, maar armen van geest, Mat.5:3, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen; die worden genodigd, volgens Mat. 11:28.
3. Dat de Heere Jezus Zijn volk, om hun zonden te zien, de ogen opent met Zijn ogenzalf van verlichting, Openb.3, dat is zowel genade voor hen, als dat Hij Zichzelf aan hen openbaart en zij de Koning in Zijn schoonheid zien, want waar de zelfkennis ontbreekt, daar is de mens nog dood door de zonden en misdaden.
4. Omdat ik mijzelf ken, omdat ik mijn zonden en onwaardigheid zie, omdat ik een gebrekkig en zondig schepsel ben, die dat ziet, zo zegt een vertrouwende verzekerde, daarom heb ik de lieve Heere Jezus nodig. Omdat Hij zulken roept en nodigt, daarom ga ik ten Avondmaal, omdat ik Hem gedurig nodig heb, en daarop vertrouw ik. Zulkeen, zegt de Heere Jezus, zal Ik niet uitwerpen, die zo komt, Joh.6:37; zo zal Hij mij ook niet uitwerpen; de Heere wacht al om mij genadig te zijn, Jes. 30:18: *welgelukzalig zijn die allen, die Hem verwachten*; daar ben ik er één van, door Gods genade, zegt zulk een vertrouwende.

Vr. Wel, gave de Heere dat die vier zaken gezien en geloofd worden – voor zichzelf- door zulken die veel in het gezicht van hun eigen zonden staan, om van hun verontruste gestalte te geraken tot een gelovige, vertrouwende gestalte omtrent het Avondmaal. Maar als iemand zegt: ik vrees ten Avondmaal te gaan, omdat ik niet zie

1. Dat ik wedergeboren ben,
2. Dat ik het geloof heb,
3. Ik zie mijn heiligmaking niet,
4. Ik zie niet dat ik een bondeling ben; ja, ik zie geen van alle genade die ik nochtans hebben moet, om recht ten Avondmaal te gaan.

Antw. Men kan al die genade bezitten, en omdat men duister is waarin al die genade bestaat, ziet men zijn genade niet, omdat men die wel bezitten kan en evenwel nog niet kent voor zichzelf, en nog geen genade heeft om al zijn genade te zien. Dat stuk is behandeld in het boekje *Der vromen ondervinding, op de weg naar de hemel*.

DER VROMEN ONDERVINDING OP DE WEG NAAR DE HEMEL

Van het teer voorgenomen nabij leven met de Heere van de vromen.

Myseras noemt veel dingen die een mens doet om teer en godzalig te gaan leven. Enkele hiervan:

Vr.: Op welke wijze stelt zulk een ziel dat nu in het werk, om zo teer voor de Heere te gaan leven?

Antw.: Zij tracht eerst te gaan verlooehenen hetgeen hen in hun godzalig leven zou hinderen, evenals Jakob, Gen. 35:2: *doet weg de vreemde goden die in uw midden zijn.*

Verlooehenen van de genoegens en uitwendige gemakkelijkheden van dit leven, voorzover die veel tijd wegnemen en hun ziel verwilderen, verwijderen van de Heere, zoekend naar een matige en godzalige uitspanning.

Zij gaat haar godsdienstplichten in het eenzame en in het openbaar waarnemen.

Zij gewent zich om dagelijks een tijd van afzondering voor zichzelf te hebben; zo dikwijls als haar staat en omstandigheid dit bidden of danken toelaat.

Zulkeen zoekt stipt de dag des Heeren waar te nemen; dat is alle godzaligen eigen. Hoe tederder zij zijn, hoe liever zij die dag in de dienst van de Heere doorbrengen.

Zij maken gelovig gebruik van de beloften, biddend: hebt Gij niet gezegd, Ik zal rein water op u sprengen, Ezech. 36:25; zo spreken zij de Vader aan op zulke beloften en leren daarmee pleiten. Zij maken gelovig gebruik van de Heere Jezus, in alles waarin zij Hem nodig hebben, voornamelijk in Zijn drie ambten, op hun knieën in het verborgene.

Zij maken gelovig gebruik van God de Heilige Geest, om Hem in te roepen in het bidden, om troost, om licht, om invloed, om liefde, geloven in meerdere aanwas, sterkere hoop, weekheid, tranen, ijver, werkzaamheid en leggen hun ziel als voor de Geest open, om alles van Hem te ontvangen wat zij nodig hebben.

Indien vele Godzaligen zo teer zochten te leven, zij zouden hun verzekering, die zij dikwijls met zoveel moeite en worstelingen verkregen hebben, zo snel niet verliezen en zo naar en donker niet moeten leven, na hetgeen dikwijls na lange tijd en veel moeite verkregen is. Het licht in de ziel wordt dikwijls door korte, onbedachtzame zonden en afwijkingen verloren.

Van zulke tere vromen wordt gezegd dat zij met God wandelen, en zij leren zich aan God gewennen, volgens Job 22:21.

Zij doen geen zaken van enig belang, of zij vragen des Heeren mond raad, volgens Spr.3:6: *ken de Heere in al uw wegen.*

Zij trachten in vele verborgen gemeenschapsoefeningen met de Heere te leven, in verborgen plaatsen. Daarop is van toepassing: O, zalig eenzaam! Met God gemeenzaam.

Zij leven veel in afhankelijkheid van de Heere en zien veel op Gods raad en wil.

Zij trachten des Heeren Jezus voetstappen na te volgen.

Vr.:Ik moet bekennen, als men het Christendom beschouwt, dat er maar weinig van zulke wandelaars met God gevonden worden. Maar wat is het gevolg, van Gods zijde, voor zulken die zich zo aan God gewennen?

Antw.:Zij ondervinden de beloften daaraan vastgemaakt. Zij hebben vrede en daardoor komt het goede over hen, volgens de belofte, Jes.3:10: *zegt de rechtvaardige, het zal hem welgaan;* het geluk van zulken is onwaardeerbaar en onbeschrijfelijk, zij genieten hier al een hemel op aarde, zover die genoten kan worden, en zeggen met Asaf: *het is mij goed nabij God te wezen.*

Hooglied 2:4: *hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij.*

Zij leven onder een gedurige drup en invloed van des Heeren Geest. Hos.14:6: *Ik zal Israel zijn als de dauw, hij zal bloeien als de lelie.* Zo wandelen zij onder het vertroostend verblijdend licht van des Heeren Geest. Zij ondervinden de waarheid van die belofte, dat God een Beloner is dergenen die Hem zoeken.

Wat past het elke vrome om in deze dagen naar zulk een teer leven te staan en ook daartoe te komen. Wat hebben zulke vromen veel voor op hun broeders en zusters in de genade, die naar en duister zijn.

Vr.:Maar maakt dat zulken, die zoveel meer genade bezitten en oefenen, niet hovaardig boven hun naasten?

Antw.: Och nee; hoe meer genade iemand bezit, hoe nederiger het hem maakt. Hij ziet dat hij alles uit genade ontvangt. Hij ziet bij zijn genade zijn gebrek, meer dan een ander van hem zou geloven. Dat alles maakt en houdt hem nederig.

Vr.: Wat zijn de beweegredenen die zulke vromen bewegen om zo teer te leven?

Antw.: De liefde Gods des Vaders, Die hen van eeuwigheid heeft uitverkoren.

De liefde van de Heere Jezus, Die hen door Zijn dierbaar bloed gekocht heeft.

De liefde des Geestes, Die al wat de Vader voor hen verordineerd heeft, en de lieve Heere Jezus voor hen verdiend heeft, hen toepast en toe-eigent, en dat aan hun ziel verzegelt. Ef. 1:13.

Bijlage 2: Uit: Ds. A.Elshout: Doet dat tot Mijn gedachtenis.

A Hoewel er verschillende geschriften zijn verschenen van godvruchtige schrijvers, die zich speciaal hebben beziggehouden met de vele uiterst tere en ingrijpende vragen die verband houden met de viering van het H.A.vondmaal, toch blijkt het telkens weer, dat er nog zoveel problemen zijn die om een nadere behandeling vragen.

Met name de tweede toetssteen, gegeven ter zelfbeproeving in het Formulier, blijkt in de praktijk voor vele vromen een slagboom te zijn, die gebruikmaking van het H.A. verhindert of zeer moeilijk maakt. Uit onkunde en door listen des satans is het: ‘ten andere onderzoek een iegelijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte van God gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn; en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon, voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had’ tot een struikelblok geworden voor velen.

De gebruikmaking van dit sacrament, dat de Heere gaf om Zijn strijdende Kerk te versterken in haar geloof dat zo kernachtig in de Apostolische Geloofsbelijdenis verwoord is, blijft daardoor bij sommigen geheel achterwege. Bij anderen werpt het gebruik ervan vanwege de innerlijke verwarring en onzekerheid over het in de tweede toetssteen gestelde niet die vrucht af, die het onder de zegen des Heeren zou kunnen afwerpen als men een beter inzicht had in hetgeen onze vaders daarmee bedoelden.

Een zeer belangrijke factor in het niet goed verstaan van hetgeen onze vaders bedoelden te zeggen in de tweede toetssteen tot zelfbeproeving, is het niet goed lezen van het door hen in het formulier gestelde.

Velen lezen abusievelijk de zinsnede uit het formulier zó:

“of gij deze belofte Gods *gewis* gelooft” in plaats van zoals er staat „of gij deze *gewisse* belofte Gods gelooft”. Aldus de schrijver van het boek.

Ook ik heb die passage uit het formulier jarenlang verkeerd opgenomen en in mijn ambtelijke loopbaan heb ik tallozen ontmoet, die ondanks alle onderwijs dienaangaande ook die verkeerde opvatting hebben. Talloze malen heb ik in mijn onderwijs aan anderen te horen gekregen: „Maar, dominee, er staat toch in het formulier dat je gewisselijk moet geloven, dat je zonden vergeven zijn en dat de gerechtigheid van Christus je eigen gerechtigheid is, alsof je zelf alle gerechtigheid volbracht had”.

Als ik dan zei: „Dat staat er niet”, dan keek men mij zeer ongelovig aan. Dan moest het Avondmaalsformulier er aan te pas komen, en las men tot zijn verbazing dat men mis was. Satan, die altijd of woorden of zaken omdraait... ja zelfs bijbelwoorden uit zijn verband ruikt... om ons te misleiden en in verwarring brengen, is zeker niet onschuldig aan het misverstaan van die passage uit het Avondmaalsformulier!!

De opstellers van het formulier hebben NIET gesteld, dat de „waardige” avondmaalganger iemand is, die o.a. Gods belofte GEWISSELIJK gelooft. Zij hebben gesteld „ten andere”, dat hij de gewisse BELOFTE moet geloven, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus vergeven zijn; en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen, alsof hijzelf in eigen persoon, voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had. Dit komt overeen met het gestelde in vr. 81 van de Heidelberger Catechismus. Daar wordt de vraag voor wie het Avondmaal des Heeren is ingesteld, zo beantwoord: “Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden

mishagen, en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is, enz.” Noch de opstellers van de Heidelberger Catechismus, noch de opstellers van het Avondmaalsformulier hebben daarbij bedoeld te zeggen, dat men het welwezen des geloofs deelachtig moet zijn om een in 's Heeren oog waardige Avondmaalganger te zijn. Wat de opstellers van de Heidelbergse Catechismus betreft, blijkt dit duidelijk uit de zevende zondagsafdeling, waar zij (naar het oordeel van talloze godvruchtige godgeleerden) niet het WELWEZEN, maar het WEZEN van het geloof omschreven.

Vraagt iemand wat nu eigenlijk precies het verschil is tussen het wezen des geloofs en het welwezen des geloofs, dan wil ik ter verklaring daarvan mij bedienen van een eenvoudig voorbeeld. Neem een pasgeboren jongetje. In zijn wezen is hij een man. Als alles normaal is, bezit hij alles wat hem, als hij volwassen zal mogen worden, als een man zal kunnen doen functioneren. Volwassenheid is het WEL- WEZEN van het man-zijn. In het gezond geboren jongetje „zit” alles, wat nodig is om later „man” te kunnen zijn, alleen . . . er is tijd en groei nodig om uit dat jongetje te doen komen wat er „in” zit. Wat er niet „in” zit, zal er later ook nooit uit kunnen komen.

Bij de wedergeboorte plant de Heere het wezen van het ware geloof in. Dat wezen bestaat in een vermogen om God recht te kennen en hartelijk te vertrouwen. Kennis, toestemming en vertrouwen zijn de bestanddelen van het ingestorte ware geloof, zonder hetwelk niemand zalig zal worden en zonder hetwelk niemand ten Avondmaal mag gaan. Maar... zoals bij een klein kind kennis, toestemming en vertrouwen erg klein zijn en ook alle andere vermogens nog maar in een zeer beperkte mate functioneren, zo functioneren geloof, hoop en liefde ook nog zeer gebrekkig in de kleinen der genade.

Dat gebrek zit niet in het geloof, maar in de gelovige. Als er in het Avondmaalsformulier zou hebben gestaan: Of gij deze belofte GEWISSELIJK gelooft, dan zouden de opstellers ervan de mate of grootte van het geloof hebben aangelegd als toetssteen, dan zouden zij niet het wezen, maar het welwezen des geloofs als maatstaf hebben aangelegd. Dat dit geenszins hun bedoeling is geweest blijkt duidelijk uit de rest van het formulier.

Daar lezen wij immers: “Maar dit wordt ons, zeer geliefde broeders en zusters in de Heere niet voorgehouden, om de verslagen harten der gelovigen kleinmoedig te maken, alsof niemand tot het Heilig Avondmaal des Heeren gaan mocht, dan die zonder enige zonde ware. Want wij komen niet tot dit Avondmaal om daarmee te betuigen, dat wij in *onszelf* volkomen en rechtvaardig zijn; maar integendeel, aangezien wij ons leven buiten onszelf in Christus Jezus *zoeken*, zo bekennen wij daarmee, dat wij midden in de dood liggen. Daarom al is het, dat wij nog vele gebreken en ellendigheid in ons bevinden, als namelijk dat wij GEEN VOLKOMEN geloof hebben, dat wij ons ook met zulk een ijver om God te dienen niet begeven als wij schuldig zijn; maar dagelijks met de ZWAKHEID van ons geloof, en de boze lusten van ons vlees te strijden hebben; nochtans, desniettegenstaande, overmits ons (door de genade des Heiligen Geestes) zulke gebreken van harte leed zijn, en wij begeren tegen ons ONGELOOF te strijden, en naar alle geboden Gods te leven, zo zullen wij gewis en zeker zijn, dat geen zonde noch zwakheid, die nog (TEGEN ONZE *WiL*) in ons overgebleven is, ons kan hinderen, dat God ons niet IN GENADE zou aannemen, en alzo dezer hemelse spijs en drank waardig en deelachtig maken”. In het gebed voor het Avondmaal wordt er gevraagd: “Wil Gij ons STERKEN in het geloof.., opdat wij ons

HOE LANGER HOE MEER.. aan Uw Zoon Jezus Christus overgeven” enz. Deze aanhalingen uit het formulier bewijzen, dat de opstellers van de tweede toetssteen der zelfbeproeving in geen geval slechts het oog hebben gehad op hen, die het welwezen des geloofs kennen, maar geheel en al op het bezit van het *wezen* des geloofs de nadruk legden. Het GEWISSELIJK geloven is de hoogste trap in het geloven, welke trap lang niet alle gelovigen bereiken. Ook is het geloofsleven van Gods geofende volk aan „op en neer” onderworpen. Ook hun geloven van de gewisse beloften Gods is verre van volmaakt. Ook zij geloven lang niet altijd gewisselijk!!

In de woorden „of gij deze gewisse belofte van God gelooft”, staat niet de mate van geloven van de gelovigen centraal, maar staat Gods belofte centraal. Die *belofte* is gewis. God kan noch zal liegen. Wat Hij belooft doet Hij en dat niet om onzentwil, maar om Zijns grote Naams wil!! En aan wie heeft de Heere de beloften van zaligheid vermaakt? Alleen aan de volwassenen in de genade? Lees dan de zaligsprekingen maar eens na in Mattheüs 5. De sacramenten zijn hun tot bemoediging en versterking, die de Heere heeft zalig gesproken, zowel in Matth. 5 als in andere uitspraken verwoord in de Heilige Schrift. Alle o.a. in de zaligsprekingen verkondigde beloften worden in de sacramenten van Doop en Avondmaal zichtbaar betekend en verzegeld. Wanneer de opstellers van het formulier in hun toetssteen wel het welwezen des geloofs, maar niet het wezen des geloofs op het oog hebben gehad (hetgeen ik zeer beslist niet geloof, zoals boven is toegelicht), dan zouden zij niet naar de zin en mening gesproken hebben van Hem, Die de Auteur is van de zaligsprekingen. Ds. G. H. Kersten heeft zich van een ander, zeer eenvoudig voorbeeld bediend, om het verschil tussen het wezen en welwezen des geloofs duidelijk te maken. Hij gebruikt het beeld van een eikel. Daarin zit de hele eikeboom. Een „eikeboom der gerechtigheid” (volwassen gelovige) is in wezen niet anders dan een „eikel” in de genade. Zij behoren beiden tot dezelfde „familie”. Zij zijn beiden gelovigen, al heeft de „eikeboom” daarvan meer kennis, zekerheid en troost dan de eikel! Ook voor de „eikeltjes” stelde de Heere het H. Avondmaal in tot hun groei.

ZWAK GELOOF IS OOK GELOOF

In zijn boek „De Godvruchtige Avondmaalganger”, dat zovelen tot zegen is geweest, heeft ook Petrus Immens zich beijverd om aan te tonen, dat niet slechts zij, die het welwezen des geloofs (de volle bewustheid van het des Heeren eigendom te zijn voor tijd en eeuwigheid) bezitten, maar ook zij die deze volle verzekerdheid tot hun droefheid en kommer niet bezitten, des Heeren Avondmaal mogen, ja, moeten gebruiken. Trouwens, toen de Heere Jezus het Avondmaal instelde, waren toen de discipelen mensen, die een geheiligd en zaligmakend inzicht hadden in de betekende zaak van het Heilig Avondmaal, namelijk de noodzakelijkheid en nuttigheid van ‘s Heeren dood? Ik meen van niet. Toch sprak de Heere Jezus tot hen: „Ik heb grotelijks begeerd dit Pascha met u te eten”. Zouden mensen andere maatstaven aan mogen leggen dat de Heere deed? Zouden wij mogen afhouden of weren dezulken, die de Heere in Zijn grote liefde en zorg een teken en zegel van Zijn genade wil geven om hen te sterken in en tot de geestelijke strijd? Is het niet de heilige roeping en plicht van alle ambtsdragers, ja ook van alle vromen krachtens het ambt aller gelovigen, om al degenen op te wekken des Heeren Avondmaal te gebruiken, voor wie de Heere het instelde tot Zijn gedachtenis? De discipelen moesten nog heel wat afleren en aanleren, moesten nog heel wat meemaken, voordat zij volwassen gelovigen waren en toch begeerde Christus grotelijks met hen die maaltijd te gebruiken, welke Zijn Vader Hem verordende in te stellen.

Wij lezen in Jes. 66:2b: maar op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft’.

Een uitspraak des Heeren van gelijke strekking vinden wij in Jes.57:15. daar zegt de Hoge en Verhevene, Die in de eeuwigheid woont, en Wiens Naam heilig is, dat Hij woont in de hoogte en in het heilige, en bij die, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat Hij leven make de geest der nederigen en opdat Hij levend make het hart der verbrijzelden.

Niemand zal tegenspreken, dat de personen tot wie de Heere zulke bemoedigende woorden zegt en aan wie Hij zulkt troostrijke toezeggingen doet, behoren tot de ware gelovigen. Aangezien de Heere voor zulken het H.A., instelde om, naar Zijn eigen Woord Zijn hand tot de kleinen te wenden, mogen ja, moeten dergelijke mensen van het H.A, gebruik maken tot versterking van hun geloof. De Heere nodigt hen aan Zijn tafel om uit Zijn hand, door middel van de dienaar des Woords, teerkost te ontvangen op de weg ten leven. Die liefderijke nodiging draagt het karakter van een *liefdebevel*. Het ‘Doet dat tot Mijn gedachtenis’ dient uit liefde tot Hem gehoorzaamd te worden. Dat zal niemand van de ware vromen tegenspreken, maar.....het is zo’n grote zaak om zijn plaats in te gaan nemen aan de Dis des Verbonds.

De vrees, zich een oordeel te zullen eten en drinken....de vrees, dat men zich bedriegt in de beoordeling van zichzelf...de vrees, bevonden te zullen worden als iemand die geen bruiloftskleed aan heeft...maakt het gehoorzamen aan de wil des Heeren verre van eenvoudig.

B De eerste toetssteen

Als het gaat over de eerste toetssteen, aangelegd in het Avondmaalsformulier: “Ten eerste bedenke een iegelijk bij zichzelf zijn zonden en vervloeking, opdat hij zichzelf mishage en zich voor God verootmoedige; aangezien de toorn Gods tegen de zonde zo groot is, dat Hij die (eer dat Hij die ongestraft liet blijven) aan Zijn lieve Zoon Jezus Christus, met de bittere en smadelijke dood des kruises gestraft heeft” ....als het gaat over wat in vraag 81 van de H.Cat. staat, dat het H.A. is ingesteld voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen...dan rijzen er problemen. Een der grootste problemen bij de zelfbeproeving schuilt voor de ware vromen in de beoordeling van de waarheid, de echtheid, de kwaliteit van dat zelfmishagen, van die verootmoediging. Ben ik wel **voldoende** van mijn schuld overtuigd, ben ik wel **voldoende** verslagen van geest, ben ik wel **voldoende** nederig van geest, mishag ik mij wel **voldoende** vanwege mijn zonden....enz. enz.

Wat men vooral voor de beantwoording van die vragen in het oog moet houden is dit, dat het een allesbeslissend iets is dat niet wij of andere mensen, maar de Heere uitmaakt of die dingen in voldoende mate aanwezig zijn. Gewogen in de weegschaal van Gods *gerechtigheid*, is de boetvaardigheid van elk mens (dus ook die van Gods kinderen) te licht bevonden.

In die weegschaal is slechts hetgeen de Heere Jezus was en deed voldoende. Slechts in het kleed van Christus’ gerechtigheid gehuld, kan een zondaar genade vinden in de heilige Ogen des Heeren. Dat alleen bedekt voor Zijn alziend Oog de vuile zondevlekken waarmee wij zijn bevlekt. Wie met een ander bruiloftskleed voor God durft te verschijnen aan Zijn Avondmaal zal ervaren dat zulks de Heere zeer mishaght. Wie echter als een boeteling (zij het dan ook, dat men nooit volgens de maatstaven van Gods *Recht* ‘voldoende’ boeteling zal zijn) toevlucht zoekt onder de mantel der Gerechtigheid van Christus Borgwerk, zal ervaren dat God barmhartig is, dat **milde handen en vriendelijke ogen** van eeuwigheid bij de Heere zijn.

In Zijn *barmhartigheid* heeft de Heere in Zijn Woord verklaard, dat Hij nooddruftigen zal verschonen. Het woord ‘nooddruft’ is afgeleid van de woorden: ‘node derven’. Derven betekent:

missen. Nooddruft betekent iets wat men mist, maar niet kan missen. Dat gemis betekent een nood!! Dat men het mist is iets wat men betreurt, maar...men kan zelf datgene niet produceren wat men mist – men kan er niet aankomen – men kan er niet bijkomen. Wat een ellende!! Wat een armoede!!

Wie zichzelf een voldoende geeft voor de kennis der ellende (o.a. bij de zelfbeproeving ten aanzien van het eerste stuk dat gekend moet worden om welgetroost te leven, ten Avondmaal te gaan, en zalig te sterven) krijgt van de Heere GEEN voldoende. Wie zichzelf een voldoende geeft, is een hoogmoedig mens. Daarop is van toepassing hetgeen geschreven staat in Ps. 138: Hij ziet van ver met gramschap aan, de ijdele waan der trotse zielen. Dat is de zielsgestalte van de bekende farizeeër, die zichzelf voldoende gaf. De tollenaar gaf zichzelf voor alle onderdelen van de zelfbeproeving een onvoldoende, maar...hij ging af gerechtvaardigd naar zijn huis, dat wil zeggen, God verklaarde hem rechtvaardig...God hield hem voor rechtvaardig. Wat een *barmhartigheid* Gods blinkt er uit in dit getuigenis ten opzichte van de tollenaar. Wat een *rechtvaardigheid* Gods blinkt er uit Zijn getuigenis ten aanzien van de farizeeër. Wie zichzelf veroordeeld, wordt niet veroordeeld, maar wie zichzelf rechtvaardigt, wordt wel veroordeeld, is de diepe betekenis van de bekende gelijkenis. Iemand die zichzelf rechtvaardigt, kan noch wil noch zal God rechtvaardigen want elk mens schiet in alles tekort en komt in alles tekort, zelfs in het doen van boete. **Wanneer is het 'boete doen' in de weegschaal van Gods barmhartigheid voldoende?** dat wordt niet bepaald door het *aantal* tranen, dat men schreit, ook niet door de *mate* van benauwdheid over het misdrevene, ook niet over de *mate* van droefheid in het hart. Nee. Hoewel de in Gods Ogen acceptabele boete niet buiten deze dingen omgaat, **toch...heeft Hij een andere toetssteen daarvoor aangelegd. Welke?**

Wij lezen in Ezech.36:31 'dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren; en gij zult een walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen'. Een 'walging van zichzelf hebben', is het criterium, is de zaak waarom het gaat!!

Als dat gemist wordt, dan wordt het belangrijkste gemist van het boete doen. Nee, er staat niet dat de in Ezech. 36:31 genoemden **VOLDOENDE** walging van zichzelf zouden hebben. Nooit kan een gevallen mens voldoende walging van zichzelf hebben. In geen enkel opzicht en op geen enkel terrein kan of zal een zondaar (en dat blijven toch ook Gods kinderen tot hun laatste snik) een voldoende kunnen behalen als een soort gerechtigheid voor God.

Wat maakte Luther zo wanhopig in zijn streven om door middel van boetedoeningen zich verdienstelijk en aannemelijk bij God te maken? Hij was nooit *genoeg* vernederd, bedroefd, verslagen, nooit heilig *genoeg*. Ondanks zijn vurigste pogingen om zover te komen was het altijd maar...*niet genoeg!* Wat verloste Luther uit de gevangenis waarin hij zo lange tijd vertoefde? Zijn zielsoog werd geopend voor Hem, Die genoeg leed en deed. De gerechtigheid van Christus in het Evangelie geopenbaard en aangeboden als een kleed voor de naakte, als een gerechtigheid voor de onrechtvaardige, was genoeg om alle zonde en tekort voor eeuwig te bedekken. Die openbaring des Heeren deed Luther van zichzelf afzien en door het geloof als een ellendige schuiling zoeken in Christus' gerechtigheid. Dat opende voor hem de poort ten hemel. 'Ik kreeg al het Zijne en Hij nam al het mijne', heeft Luther gejubeld, die zoveel jaren in de kerker van het wetticisme opgesloten was geweest. Wat een verlossing...wat een bevrijding!! Was Luther toen voorgoed van zijn wetticisme bevrijd? Tot zijn dood heeft hij te worstelen gehad met de paap in zijn hart. De stuiptrekkingen van de oude mens hebben Luther nog heel wat ellende bezorgd, maar...al hebben satan en 'eigen ik' alles gedaan om hem vanuit de vrijheid, waarmede Christus hem vrijmaakte, te lokken en hem weer onder de wettische

dienstbaarheid (het zoeken naar voldoende in zichzelf en door zichzelf) te brengen...het is hun niet ten volle gelukt. De Heere Zelf heeft daarover gewaakt en daarvoor gezorgd...wat een trouwe Zaligmaker!!

Waar komt dat 'een walging hebben van zichzelf' vandaan waarvan gesproken wordt in Ezech. 36? Vanuit de mens? Nooit! Daarvoor zijn we te trots! Nee, dat is het werk van Hem, Die zeide (Ezech.6:9): 'en zij zullen een walging aan zichzelf hebben over de boosheden, die zij in al hun gruwelen gedaan hebben'. 'Ik doe het niet om uwentwil, spreekt de Heere HEERE; het zij u bekend! Schaamt u en wordt schaamrood van uw wegen, gij huis Israëls'.

Schaamte over de zonden...een walg aan zichzelf...benauwdheid en droefenis, zijn de Schriftuurlijke kenmerken van een boeteling, waarvan de Heere in psalm 138 zegt, dat Hij, ofschoon oneindig hoog, op hen het oog slaat, die nederig knielen.

Wanneer deze dingen maar in enige mate, als is het nog zo weinig, (en altijd te weinig naar het oordeel en de wens van de betrokkene; dat maakt ook zijn schaamte, walg, benauwdheid, droefenis enz. uit) aanwezig zijn, dan zijn dat de vruchten des Geestes. Hoewel men altijd naar meer zal willen en moeten staan, toch zal het betreurde gebrek in de boetedoening niet verhinderen dat God hen niet in genade zal aannemen en hen voor 'waardige' disgenoten van de Tafel des Heeren zal houden om hun de hemelse spijs en drank waardig en deelachtig te maken. Wanneer de ellendekennis zodanig is, dat ze ons tot een bedelaar aan de Troon der genade maakte en houdt, belijdend waardig te zijn voor eeuwig verstoten te worden...dat ze ons dreef en drijft om onze reinigmaking en zaligheid buiten onszelf in Christus Jezus te zoeken...dan is ze in *Gods oordeel* voldoende om *barmhartigheid* aan ons te bewijzen om Christus' wil. Dat 'voldoende' vloeit daaruit voort, dat Hij dat erkent als Zijn eigen werk, noodzakelijk en nuttig tot zaligheid, en tot de grootmaking van Zijn Naam. Het is in die weg, dat Zijn Naam eeuwig de eer zal ontvangen, van allen die Hij liefgehad heeft met een eeuwige liefde, die Hij uit vrije genade verkoor en formeert om Zijn lof te vertellen. Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen.

C De tweede toetssteen

Het lijdt geen twijfel dat de armen, verslagenen van geest, die voor Gods woord beven, waarvan de Heere zegt dat Hij op hen zal zien om ze wel te doen, door de Heere genodigd worden om van het Heilig Avondmaal gebruik te maken. Daar in het H.A, de vervulling van de beloften van weldoen betekend en verzegeld worden, is het vanzelfsprekend, dat zij tot wier onderwijzing, bemoediging en troost die beloften zijn gedaan, van het H.A. gebruik mogen maken, ja, **moeten maken**, om door middel daarvan versterkt te worden in het vertrouwen op Gods genade en trouw.

Wanneer wij nu in de tweede toetssteen ter zelfbeproeving in het Avondmaalsformulier lezen, dat degene die de Heere tot de waardige gebruikmakers van de tafel Zijns Zoons Jezus Christus houdt, deze gewisse belofte Gods geloven moet, dat hem al zijn zonden alleen om het lijden van Jezus Christus, vergeven zijn en dat de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja, zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon, voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had, leggen de opstellers van het formulier dan geen andere maatstaf aan dan de Heere? Hoe is het arm en verslagen van geest zijn, het voor Gods Woord beven, te rijmen met het geloven van de belofte dat de zonden vergeven zijn en Christus' gerechtigheid de onze is? Is dat niet in tegenspraak met elkaar? Sluit het ene het andere niet uit?

De opstellers van het formulier hebben, tegenover de roomse dwaalleer van verlossing door Christus **en** eigen werk, heel duidelijk willen stellen, dat wanneer iemand zijn hoop op verlossing bouwt op iets buiten of naast Christus, al was het maar op een zucht of traan, deze zich het ongenoegen Gods op de hals haalt. Dan legt men immers een ander fundament dan hetgeen door God gelegd is in de Persoon en in het werk van Zijn Zoon Jezus Christus. Er is maar één grond waarop God genade kan, wil en zal bewijzen en dat is hetgeen dat Christus leed en deed. De gewisse beloften van God zijn slechts daarop en op niets anders gebaseerd. Aan Christus' werk kan noch behoeft iets te worden toegegaan om deel te krijgen aan Gods zegeningen. De enige grond waarop God in genade met ons handelen kan, wil en zal is Zijn genadige toerekening van Christus' lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, dat is van wat Hij leed en deed. Waarop de opstellers van het formulier in de tweede toetssteen aandringen is dit, dat men zichzelf moet onderzoeken of men van mening is dat Gods gewisse beloften van ontferming op iets anders gebaseerd zijn dan op Christus' werk *alleen* of van eigen werk, hetzij geheel of gedeeltelijk; verwachten we heil *op grond van* het mishagen aan onszelf, van ons zich voor God verootmoedigen, of verwachten we heil op grond van Gods gewisse beloften aan armen, verslagenen van geest, die voor Zijn Woord beven, gebaseerd op wat Christus leed en deed. Het arm en verslagen van geest zijn, het hartelijk betreuen dat we midden in de dood liggen, het voor Gods Woord beven wegens eigen doemwaardigheid, het zoeken van onze reinigmaking en zaligheid buiten onszelf in Christus Jezus, het begeren om voortaan met het ganse leven waarachtige dankbaarheid jegens God de Heere te bewijzen en voor Gods aangezicht oprecht te wandelen, het ernstig voornemen hebben om voortaan in waarachtige liefde en enigheid met zijn naasten te leven (al zijn al die dingen tot ons leedwezen nog onvolmaakt en onvoldoende) zijn vruchten en bewijzen van de wedergeboorte, die voortvloeit uit de toerekening Gods van wat Christus leed en deed voor de Zijnen. Kol.2:13 spreekt dienaangaande zeer duidelijke taal: 'en Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden, en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem, al uw misdaden u vergevende'.

Hetgeen onze vaders in het formulier als toetssteen stelden is dus geenszins in strijd met hetgeen de Heere in Zijn Woord stelde. Onze vaders hebben het destijds zo gesteld, omdat de leer van Rome en de paap in ons daartoe noodzaakten. Het bouwen op iets van ons mag niet worden gevoed., integendeel, er is maar één ankergrond: Jezus Christus en Die gekruisigd. Er is maar één gerechtigheid die redt van de dood: De gerechtigheid van Jezus Christus.

De ware arme, verslagene van geest, die voor Gods Woord beeft, kan, durft, wil van geen andere grond voor hoop weten dan Jezus Christus en Die gekruisigd. Alles daarbuiten werd hem ontnomen. Daardoor én door de trekkingen van de Heilige Geest door middel van het Evangelie werd en wordt hij of zij getrokken om tot Christus' Persoon en Bloed de toevlucht te nemen, voor het eerst en bij vernieuwing. Zij kunnen, durven, noch willen op eigen werk betrouwen. Tot hun leedwezen worden zij nog zoveel ongeloof, twijfel en wetticisme in zichzelf gewaar, zij zuchten om ervan verlost te worden door de Heere. Ware armen, verslagenen van geest, die voor Gods Woord beven zijn zij, die alle dingen schade en drek achten om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, om Christus te mogen gewinnen en in Hem gevonden te worden, niet hebbende een eigen gerechtigheid, maar de Zijne. Zij hebben het nog niet, maar jagen ernaar. Ook daarom blijven zij arm en verslagen van geest, voor Gods woord bevend omdat zij in dat jagen nog zoveel gebrek en tekort bij zichzelf moeten constateren. (Rom.7). zulken wil de Heere voor de waardige medegenoten van de tafel Zijns Zoons Jezus Christus houden. Dat leert Gods Woord op vele plaatsen en onze vaders hebben het niet anders geleerd en voorgehouden in het formulier om het H.A. te houden. Het misverstaan van hen, waardoor wij

heel iets anders uit hun worden lezen dan zij er in bedoelden te zeggen, ligt niet aan hen, maar aan ons. Onze onkunde deed en doet dwalen. De Heere verzoene onze onkunde om Christus' wil en Hij lere ons door Zijn Geest ware wijsheid, waardoor de nevels worden opgeklaard, ook ten aanzien van de vraag voor wie het H.A. des Heeren is ingesteld.

Wie zijn vertrouwen op Gods Woord baseert, handelt wijs, wat ook vlees en bloed daartegen inbrengen. Dat Woord zegt ten aanzien van de sacramenten, dat zij zijn ingesteld tot onderwijzing, bemoediging en vertroosting van hen, die in de zaligsprekingen worden zaliggesproken. Al missen zij nog de vervulling van hun gemis, al missen zij nog alles waarnaar hun hart zo hunkert, al hebben zij nog niet in *gevoelig* bezit hetgeen waarnaar hun hart zo verlangt, zij *hebben* die dingen reeds *in de belofte!!* Dat betekent, dat het beloofde op Gods tijd en wijze zeker hun deel zal worden door de toeëigenende werkingen des Heiligen Geestes. Tot het geloven in deze waarheid Gods, tot het vertrouwen op Gods genade en trouw in de vervulling van Zijn beloften door de vervulling van hun gemis, roepen Woord en sacramenten op. God zal horen en helpen hen, die maar niet af kunnen en af willen laten om hart en oog op te heffen naar omhoog tot Hij ook hun genadig zij. Zou Hij het zeggen en niet doen? Hun die kloppen zal opgedaan worden. Zij zijn, naar het woord van de Heere Jezus (Luk.18:17), uitverkorenen, die zeker gehoord en geholpen zullen worden!

Degenen die maar niet af kunnen laten om in hun zonden en ellenden tot Hem zich ter genezing te wenden, worden de beloften Gods van ontferming op een zichtbare wijze voor ogen gesteld om hen te bemoedigen. Zij zijn door God van eeuwigheid uitverkoren om tot Hem zich ter genezing te leren wenden (door Woord en Geest daartoe bearbeid) en om in die weg Zijn heil te ervaren. Zij worden genodigd om de in gebroken brood en vergoten wijn zichtbaar en tastbaar gemaakte beloften Gods, door gebruik ervan, in zich op te nemen om daardoor in hun ziel gesterkt te worden in het geloof in de vervulling van Gods beloften, die in Christus Jezus ja en amen zijn. zij hebben niets te vrezen. Hun wordt in de nodiging tot gebruikmaking van het Avondmaal gezegd: 'vrees niet, geloof alleenlijk'. Door middel van het hun doen toereiken van brood en beker wil de Heere hun zeggen: 'wees niet ongelovig, maar gelovig'. Hij, Die zachtmoedig en nederig van hart is, roept de bekommerden vanwege hun zonden (in welke mate dan ook) toe: 'komt herwaarts tot Mij, die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven voor uw ziel'. Komt zoals ge zijt, zegt de Heere, al kunt ge niet komen zoals ge behoort te zijn en graag zou willen zijn, omdat u naar uw oordeel graag *voldoende*, nog meer, nog dieper verootmoedigd, bekommerd zou zijn. Laat dat betreurd gebrek u niet weerhouden om tot Hem uit te gaan, Die zo vriendelijk en welmenend nodigt tot Hem te komen. Integendeel, laat dat betreurd gebrek u uitdrijven tot Hem , Die sprak: en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen'.

Als u zo komt, zult u zich geen oordeel eten of drinken. Dat men daarvoor bevreesd is, is een goede zaak. Het is een teken van Godskennis, zelfkennis en ootmoed. Maar....als men met het komen tot de Heere aan Zijn tafel zou willen wachten totdat men geen vrees meer zou hebben zich een oordeel te zullen eten en drinken, dan handelt men in strijd met 's Heeren oogmerk met het H.A. het is waar, soms neemt de Heere de vrees om zich een oordeel te zullen eten en drinken weg door een inwendige bearbeiding van Zijn Geest door middel van Zijn Woord. Dat is aangenaam, maar....dat doet Hij niet altijd. Hij stelde het gebruik van het H.A. in om door het eten van Zijn vlees en het drinken van Zijn bloed allengskens van vrees bevrijd te worden. De belofte van rust te zullen geven aan de ziel van allen die bekommerd en belast tot Hem komen vervult Hij soms bij de gebruikmaking van het H.A., soms daarna.

Bijlage 3: Uit: Ds. G.H.Kersten: Meer dan overwinnaars.

In de levendmaking des doden zondaars nu, in de wedergeboorte, plant God het waar zaligmakend geloof in de ziel in.

Hierop dient met nadruk gewezen: *dit geloof verenigt de ziel met Christus*, en maakt haar Zijn weldaden deelachtig. Van het wezen des geloofs spreekt dan ook de catechismus in zondag 7, 'dat het oprechte geloof niet alleen een zeker weten is, maar ook een hartelijk vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit louter genade, alleen om de verdiensten van Christus wil'.

Dienovereenkomstig zegt het formulier om het Heilig Avondmaal te houden, dat hierin wij ons zelf te beproeven hebben, niet alleen of wij ons vanwege onze zonden mishagen, maar ook of wij deze gewisse belofte Gods geloven, dat ons alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus wil al onze zonden vergeven zijn, en de volkomen gerechtigheid van Christus ons als ons eigen toegerekend en geschonken zijn, ja zo volkomen alsof wij zelf in eigen persoon voor al onze zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht hadden.

Wat dan? Is het Avondmaal alleen voor bevestigde Christenen?

Immers neen! In hetzelfde formulier komt dat wel duidelijk uit;

dat te stellen zou strijden tegen het karakter van het Nachmaal des Heeren, dat dient tot sterking van het geloof; van het **zwakke** geloof. En in de Catechismus én in het Avondmaalsformulier, om niet meer te noemen, wordt gesproken van **het wezen des geloofs**, niet van een bepaalde geloofsstand. Doch dan behoort tot het wezen van het geloof het toeëigenen van Christus en Zijn weldaden; d.w.z. wie ganselijk mist dat vertrouwen dat al zijn zonden om Christus wil vergeven zijn, die mist het geloof; die is dood en onwedergeboren.

Voor velen echter hangt over dit stuk grote donkerheid. Ach, hoevelen die niet ontkennen kunnen, dat het leven in de wereld hun de dood geworden is; die Gods recht hebben leren billijken, al zou Hij hen eeuwig verdoemen; die met Ruth de keuze hebben mogen doen: 'Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God'; ja meer; voor wie de weg der verlossing ontsloten is, verkeren in grote bekommering menigmaal, of wel in waarheid zij deel aan Christus hebben. Hoever zijn zij er van af, te vertrouwen dat hun zonden hun om Christus wil vergeven zijn. Hun schuld staat open; Gods recht eist, en er is geen ontkomen of dat recht moet voldaan. O, viel toch eens de vrijspraak nog! Zij vrezen bij de dood nog alles te zullen missen; en wijl er maar twee wegen zijn, in of buiten Christus, moeten zij menigmaal besluiten buiten Hem te zijn, en voor eigen rekening nog te staan.

En toch neen, vreemdelingen van het geloof zijn zij niet. Reeds in hun overtuiging kon het hun zijn of de zware last van hun zonden van hen wegviel, als zij onder Gods recht moesten buigen; of als de nodiging van Gods Woord tot hen kwam: 'O alle gij dorstigen, komt tot de wateren'; of als Christus in Zijn volle algenoegzaamheid en heerlijkheid Zich aan hen openbaarde. Ja dan geloofden zij; dan moesten zij geloven, dat God met hen begonnen was, en dat er verzoening was in Christus bloed; dan riepen zij soms uit: 'Heere ik zal nooit meer twijfelen'. Doch het is dikwijls van zo korte duur; en dan loopt het weer over die ene zaak, of waarlijk hun zonden om Christus wil vergeven zijn. Dat kunnen noch durven zij zeggen. Maar wanneer die zo even gemelde oefeningen van het geloof dan in hen zijn, wat anders is het dan, dan de omhelzingen

van Christus, die de vrede en de blijdschap in hun ziel afwerpen, al hebben zij zelf daarover niet dat volle licht, dat de bevestiging des Heiligen Geestes wrocht in het meer geoefende volk.

De oplossing ligt hier. **Wij hebben te onderscheiden tussen de hebbelijkheid en de oefening van het geloof**, gelijk de Godzalige, te weinig gelezen, Comrie duidelijk leert: 'Wij noemen het geloof een ingestorte hebbelijkheid, of vermogen, om het dus van alle andere te onderscheiden en om deszelfs ware oorsprong en natuur aan te wijzen.' Niet alsof het geloof onder de natuurlijke of door oefening verkregen hebbelijkheden geteld worden moet, want het is een ingestort vermogen; het is Gods gave, zegt de apostel (Efeze 2:8), waardoor wij zalig worden.

Te onderscheiden is dus het geloof en het geloven. Gelijk ook onze geloofsbelijdenis leert. **En nu doet aan het wezen des geloofs niet af, dat wij dikwijls de oefening van het geloof missen; niet geloven kunnen; in vele twijfelingen verkeren.** De wedergeborene, die door het ingeplante geloof, Christus ingelijfd werd, heeft in de vruchten het bewijs dat het wezen des geloofs is een kennen en vertrouwen. Het is de vaste grond, waarop zij voor een afval uit de genadestaat bewaard worden, omdat Gods raad onveranderlijk en Christus verdienste en voorbede volkomen zijn; maar ook is deze grond in ieder gelovige, nl. hun zijn in Christus door dit ingewrochte geloof, niet als een voorbijgaande daad, maar als een hebbelijkheid, waaruit de daden voortkomen. Geschiedde de inlijving door een daad, dan zou dezelve blijven, zolang als die daad duurde; maar zodra die ophield zou de inlijving ook ophouden. (Comrie). Doch zo is het niet. En daarom hebben onze vaders zo sterk van het geloof gesproken in betrekking met de vereniging met Christus; en is het geloof dus een vaste grond der dingen, die men hoopt. Hiermede nu wordt veel afgesneden, dat men voor geloof houdt, doch dat het wezen des geloofs mist. Het is wel zeer droevig, dat velen zichzelf en anderen opbouwen op indrukken in de conscientie; gevoeligheden in het gemoed; gezichten en psalmversjes, zonder dat ooit enige ware kennis van en betrouwen op Christus gekend werd. Men zie toch toe opdat niet het schijn geloof ons bij de dood zonder Borg voor onze schuld en zonden doe staan; en ons eeuwig alles te kort schiet.

Ook volgt uit deze leer, dat een iegelijk te staan hebbe naar de rust des geloofs in Christus. **Die hebbelijkheid des geloofs kome tot dadelijkheid.** O, dat het meer onder Gods volk ware een lopen in de loopbaan om Christus te gewinnen; dat wij de grond meer verloren uit al wat buiten de enige Zaligmaker is. welk een klaarheid zou toch in onze ziel komen, dat het geloof Christus inlijft en al Zijn weldaden aanneemt.

Anderzijds wat troost ligt in deze leer des geloofs voor al Gods volk, wijl de met Christus verenigde toch nimmer omkomen kan, omdat de Heere Zijn werk in het leven houden zal. Ga dan het licht in onze harten op, opdat wij in de gemeenschap met Christus beamen mogen het woord van Paulus:

'het geloof is een vaste grond der dingen die men hoopt.'

Bijlage 4: Uit: Prof. C. Wisse, De droefheid naar God

NAAR DE WIL VAN GOD

Het ware, nieuwe levensbeginsel kent een andere levensmaatstaf dan bij het oude zondeleven. Nu is God de Koning en Wetgever geworden. Het is een kenmerk, dat we onder de bearbeiding van de hand des Heeren zijn gekomen. Een onbekeerd mens vraagt slechts naar eigen wil en lust; een mens, in wie de bekering is begonnen, vraagt: 'Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?'. Dit vragen naar Gods wil, om dienovereenkomstig te doen, te handelen, moet men niet onder de rubriek van eigen gerechtigheid of werkheiligheid rangschikken. Daar is zeker ook een doen en willen doen, hetwelk eigengerechtigte werkheiligheid betekent; nl. als men er God door bevredigen wil. We hebben vroeger gezien, hoe de Heere ons dit wel uit de hand neemt. Maar daar is ook een vragen: 'Wat wilt Gij?'. Hetwelk voortkomt uit de omzetting der ziel. Waar men weleer God niet beminnelijk, niet dienenswaardig vond, daar is nu de ziel vervuld van een bijzondere hoogachting, een verering Gods; daar ziet ze God als gans waardig, om gevreesd en gediend te worden; zij wil God verheerlijken!

Daarom is er in alle ware echte bekering een element, dat vraagt naar de wil Gods. Zo heeft de Heere het ook beloofd. Als in Ezech. 20:37 de Heere zegt: 'Ik zal u onder de roede doen doorgaan en Ik zal u brengen onder de band des Verbonds', dan belooft God hier twee zaken met name. Hij zal onder de roede doen doorgaan; d.i. de roede der vertiening, waarbij de tiende der kudde telkens met de roede werd aangetikt, om afgezonderd te worden.

En van deze, voor het heiligdom afgezonderden, betuigt de Heere dan ten tweede, dat Hij ze zal brengen onder de band des verbonds. Deze zullen niet kunnen en mogen leven naar eigen goeddunken, maar naar de orde en tucht van de inzettingen. Kortom, onder de band des verbonds.

Het eigenaardige daarbij nu is, dat de gelovigen niet meer vrijelijk zonder wet en ordinantie mogen voortleven; maar naar de wil, naar de geopenbaarde wil, naar de wetten Gods moeten en willen leven. Men heeft nl. het wel eens aldus voorgesteld: zie, zo redeneerde men dan, als iemand nu tot God bekeerd is, dan kunt ge hem vrij laten begaan; want gelijk de zonnebloem zich keert naar de zon, zo keert vanzelf de ziel zich tot God; en laat dus alle wet maar wegblijven. Evenwel gaat dit beeld niet op. De gelovige is, wat zijn inwendige staat, zijn inwendige hebbelijkheid aangaat, wel naar God gekeerd, dat is zo; en in dit opzicht kan men zeggen: hij zal willen goed te leven, dus laat hem maar begaan. Maar vooreerst moet dat beginsel, die levenswortel, die genegenheid der ziel toch telkens worden geprikkeld, die wortel moet besproeid. Daarom laat de Heere aan Zijn volk telkens horen: 'Ik wil; en gij zult, en gij zult niet'. Juist is dat de schoonheid van de wet: 'Ik ben de Heere uw God', en daarom: gij zult en gij zult niet. Daarenboven, er komen tal van invloeden van binnenuit en van buitenaf tegen die begeerte van het nieuwe leven in; en dan moet door de geopenbaarde, afgekondigde wil Gods ons leven worden gesterkt, aangevuurd, geleid tot de wandel in de vreze Gods. We zijn geen zonnebloem gelijk, d.w.z., we zijn niet onbewust; we beleven ons nieuwe genadeleven niet als een plantaardig leven, of als een machine. Nee, we zijn redelijk-zedelijke mensen. En in de genade wordt dit er niet minder op. Integendeel, het wordt daar nog maar eerst goed wat het is, zodat God nu ook met Zijn ordinantiën tot ons komt; maar op de manier van het genadeverbond, dit is als een regel voor ons geloof en leven; uit overweging van de dienenswaardigheid Gods. In het genadeverbond zijn niet slechts beloften, die omhelsd moeten worden; maar ook eisen, voorschriften, ordinantiën, wilsopenbaringen Gods, die ingewilligd,

aanvaard en beleefd moeten worden. Evenals bij een huwelijk ook verplichtingen op ons genomen worden, zo ook, als het volk met de Heere in het verbond mag treden, aanvaardt het in de kracht van vrije genade de verplichtingen des Verbonds; om Jehovah te zijn tot een volk, dat Hem vreest; en hetwelk daarom vraagt naar de wil Gods. Die alleen is hun geldig, heilig en goed.